

УДК 72:069:004(477.83-21)

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.3.34>**Пісьо Степан Ярославович,**

старший викладач кафедри архітектури
Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького,
член науково-методичної ради
Комунального закладу Львівської обласної ради
«Історико-етнографічний музей «Бойківщина»
ORCID ID: 0009-0001-7070-4199
stepannumberone@gmail.com

Дудяк Наталія Василівна,

доктор економічних наук, професор,
декан факультету архітектури та будівництва
Херсонського державного аграрно-економічного університету
ORCID ID: 0000-0002-2746-1910
dudiak_n@ksaeu.kherson.ua

Фабрика Юрій Михайлович,

кандидат технічних наук, доцент кафедри будівництва
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
ORCID ID: 0000-0002-1745-1356
fabrika@i.ua

Марусяк Вікторія Степанівна,

здобувачка вищої освіти
Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького
ORCID ID: 0009-0000-7816-5903
viktoria.love5123@gmail.com

СУЧАСНІ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНІ СТРАТЕГІЇ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ МУЗЕЮ «БОЙКІВЩИНА» У САМБОРІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСЕРЕДКУ

У публікації досліджуються сучасні підходи до ревіталізації середовища музею Бойківщини в Самборі як цілісної просторово-культурної системи, в якій архітектурно-будівельні підходи, цифрові технології та трансформація формують модель багаторівневої взаємодії з культурною батьківщиною. Досліджено метаморфозу музею від узвичаєного простору збереження до досвіду відкритого середовища, в якому експозиція та відвідувач вступають у гармонійний діалог.

Визначальними викликами, що стоять перед музеями в цифрову епоху, є необхідність модернізації та підвищення функціональної гнучкості території. Обґрунтовано закономірність ревіталізації як складного процесу, що охоплює не лише експозиційний контент, а й архітектурно-будівельне рішення, планувальну структуру та сценарії динаміки відвідувачів.

У рамках проектно-наукової роботи кафедри архітектури Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, що реалізується за грантовою угодою № 101084975 – Ревіталізація, між університетом та Європейським Союзом, підготовлено комплексні пропозиції щодо трансформації основного образу будівлі та формування інклюзивного просторового центру. Запропоновані рішення ґрунтуються на синтезі узвичаєної естетики Бойківщини та сучасних архітектурно-дизайнерських засобів будівництва, що дозволяє зберегти автентичність та водночас оновити простір.

Особлива увага приділяється архітектурному дизайнерському середовищу як інструменту формування ефективних навичок та отримання візуального та сенсорного розуміння. У майбутньому передбачається

здатність цифрових технологій – мультимедійних інсталяцій, інтерактивних інтерфейсів, систем навігації доповненої реальності – поглиблювати межі предметної області, для відчуття як живого процесу досвіду. Показано, що поєднання архітектурно-будівельної ревіталізації та цифрових медіа, які формують сучасний образ музейного центру – багатошаровий та інклюзивний, де пам'ять зберігається та набуває практики, а простір стає живим посередником між минулим та сьогоденням...

Ключові слова: ревіталізація, архітектура, будівництво, музейне середовище, цифрові технології, дизайн середовища, інклюзивність, експозиція, культурна спадщина, Бойківщина.

Pisyo Stepan, Dudyak Natalia, Fabryka Yurii, Marusyak Victoria. MODERN ARCHITECTURAL AND CONSTRUCTION STRATEGIES FOR REVITALIZATION OF THE BOIKIVSHCHINA MUSEUM IN SAMBOR IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF THE CENTRE

The publication explores modern approaches to revitalizing the environment of the Boykivshchyna Museum in Sambor as a holistic spatial-cultural system, in which architectural and construction approaches, digital technologies and transformation form a model of multi-level interaction with the cultural homeland. The metamorphosis of the museum from a conventional space of preservation to the experience of an open environment in which the exhibition and the visitor enter into a harmonious dialogue is investigated.

The defining challenges facing museums in the digital age are the need to modernize and increase the functional flexibility of the territory. The regularity of revitalization as a complex process that encompasses not only the exhibition content, but also the architectural and construction solution, the planning structure and scenarios of visitor dynamics is substantiated.

As part of the design and scientific work of the Department of Architecture of the Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Z. Gzhytsky, implemented under the grant agreement No. 101084975 – Revitalization, between the university and the European Union, comprehensive proposals have been prepared for the transformation of the main image of the building and the formation of an inclusive spatial center. The proposed solutions are based on the synthesis of the traditional aesthetics of the Boykivshchyna region and modern architectural and design means of construction, which allows preserving authenticity and at the same time updating the space.

Special attention is paid to the architectural design environment as a tool for forming effective skills and obtaining visual and sensory understanding. In the future, the ability of digital technologies – multimedia installations, interactive interfaces, augmented reality navigation systems – to deepen the boundaries of the subject area, for feeling as a living process of experience. It is shown that the combination of architectural and construction revitalization and digital media that form the modern image of the museum center is multilayered and inclusive, where memory is preserved and becomes practical, and space becomes a living mediator between the past and the present...

Key words: revitalization, architecture, construction, museum environment, digital technologies, environmental design, inclusivity, exposition, cultural heritage, Boykivshchyna.

«Музей – пам'яті рух, де час зринає і живе його дух...»

Степан Пісьо

Вступ. Бойківщина – це не лише терени, як культурна ситуація, в якій пам'ять триває, але не зберігається. Вона проявляється у взаємодії людини з простором, ритмами ландшафту та архітектурою. Роман Кирчів акцентує на тому, що бойківська ідентичність формується не лише в музейному просторі, а в ширшому середовищі культурної взаємодії [1]. У цьому сенсі колекція предметів перестає бути сховищем і постає як центр, де пам'ятка набуває практики.

Мистецтво середовища сучасної архітектурно-будівельної практики дедалі більше

орієнтується на баланс між автентичністю та оновленням – це творчість, що відображає дійсність у конкретно-чуттєвих образах, відповідно до певних естетичних ідеалів. [2]. «Жива традиція Бойківщини як подих культури в Самборі – це не застиглий музейний артефакт і не автентична форма пам'яті, а жива антологія культури у способі бути в сучасному світі. Вона дихає не лише у піснях, танцях і обрядах, а в самій структурі повсякденності – у жестах привітання, у манері говорити, у способі прикрашати дім, у ставленні до праці, простору та часу. Традиція тут не відтворюється – вона

проживається, не демонструється – а здійснюється» [3].

На оцьому плаї музей Бойківщини зринає як пакт перепуття традиції й інновації, не як заміна, а як відкриття нових вимірів середовища, інструмент продовження пам'яті, розширюючи способи її присутності [3].

Матеріали та методи. Звідини побудовані як зчитування терену – багатошарове, прихильне, в якому архітектура постає не лише як видимість, а й як вираз пам'яті. Потрібен діалог – між ідеями, відчуттями, культурами й науками, щоб народилося щось нове...

Альфред Шнітке казав, що: «Для утворення перлини в ракушці, яка лежить на дні океану, потрібна піщинка – щось неправильне «чужорідне». Зовсім як мистецтві, де істинно велике часто народжується «не по правилах». «Методологія поєднує інтерпретацію обширу та дизайн-мислення як спосіб вираження модерних сенсів, де дія стає формою, а форма – емоцією і думкою. Простір тут не фіксований – він проживається через сценарії руху, досвіду та сприйняття. Цифрові технології розглядаються не як інструмент ефекту, а як розширення середовища, у якому відкриваються сучасні рівні взаємодії» [3].

Центр музею розглядається як текст, де матеріал, рух та аура створюють мову взаємодії з культурою. Теоретичною основою стали роботи з реставрації, середовища архітектурно-будівельних стратегій та цифрових інновацій у музеях [2; 4; 6], які окреслюють плаї між збереженням та метаморфозою. У подібному підході ревіталізація виникає як хід розкриття – коли архітектура, через будівельні рішення, не змінюється, а дозволяє їй звучати по-новому.

Результати. Музей Бойківщини в Самборі – це простір присутності, а також простір збереження. Тут пам'ять не експонується – вона дихає характерами, аурую та простором залів, продовжуючи себе у досвіді відвідувача [4]. Це місце, де культура одночасно фіксується та триває, відкриваючи свою власну глибину через форму, ритм, знак та звичай Його простір формує не лише уявлення про спадщину, але й спосіб її

переживання – особистий і водночас спільний. Музей у котрому зустрічаються минуле і сьогоденням, де кожен експонат є відкритим сенсом, а не завершеним свідченням. Саме тому ревіталізація – це продовження, делікатний рух, в якому архітектура не змінюється, а дозволяє їй звучати по-іншому [2; 3]. Фасад тут – це перший дотик, момент зустрічі, в якому архітектура починає говорити ще до того, як увійде – мовою світу, пам'яті та фактури. Він не просто обрисовує будівлю, а розкриває її внутрішній ритм, зберігаючи значення. В пору цифрових технологій цей процес набуває нових вимірів, перетворюючи музей на живу систему взаємодії, в якій традиція не зникає, а переходить у нові форми присутності [2; 5]. Вітцівщина тут зберігається і широчіє як жива практика просторової традиції. У цій трансформації важливим є не оновлення як жест, а уважність як принцип – коли нове продовжується, а не витісняє [1] (іл. 1).

Іл. 1. Існуючий стан фасаду музею «Бойківщина» у Самборі. Фото кафедри архітектури ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького

Вхід – це поріг почування живих традицій, у якому закладено глибокий сенс, а не функцію. Простір переходу, де місто плавно перетікає в історичну та етнографічну культуру та основує гаїлкати інакше. Тут орнамент вже не декор – він сяє як знак, пам'ять, що проглядає крізь сучасну матеріальність [6]. Сучасна форма не заперечує традицію, а вступає з нею в діалог, у якому кожен елемент є запрошенням – відчутти, а не просто увійти. Своєрідна виразність цих рішень народжується не з форми, а зусилля між часами – де звичай не замкнений у минулому, а продовжує себе в сьогоденні [1; 6].

На фасаді етномозаїка постає не як декорація, а як говірка – самобутня і глибока, у якій орнамент стає пам'яттю, а пам'ять – емблемою. Вона не прикрашає поверхню, а прострає крізь неї, формуючи характер історико-етнографічного простору, де кожен напрямок несе відлуння культури. Поруч із цією щільністю значінь з'являється інша матерія – прозора, майже невагома. Скляні вертикалі сходів та ліфтів не просто врізаються в об'єм, а розчиняють його, відкриваючи внутрішнє назовні, перетворюючи рух на видиму частину дизайну середовища архітектурних та будівельних рішень [2; 5]. У цьому контрасті відбувається не опозиція, а лише діалог: між вагою пам'яті та легкістю сьогодення, між відкритістю площин та замкнутістю мурів. Візуалізація архітектурних та будівельних рішень представлена на ілюстраціях 2–3 (іл. 2).

**Іл. 2. Орнамент – пам'ять, форма – мить.
Простір живе, архітектура звучить
(проект кафедри архітектури ЛНУВМБ імені
С. З. Гжицького)**

Інклюзивність тут перестає бути просто функцією – вона стає образом доступності, в якому простір не обмежує, а запрошує, не приховує, а розкриває, не мовчить, а промовляє до кожного, хто ступає. У цьому русі архітектура стає більше, ніж конфігурацією – вона стає мудрістю, що триває. Інклюзивність тут – це не доповнення, а жест рівності, втілений у просторі. Рух більше не має бар'єрів, а лише траєкторії, відкриті для всіх. Архітектура перестає вести – вона супроводжує. Образ будівлі не фіксований, він відбувається, починає говорити різними голосами

одного простору в історико-етнографічний стан – переливчастий, дихаючий, співучасник індивідуальності [6]. Форма більше реагує, відгукується, живе в етносучасних архітектурних та будівельних рішеннях. У цьому процесі ревіталізація – це відкриття, а не зміна – сенс, який виникає через нього, а не як нове поверх старого... Простір відкривається, а не перебудовується, набуваючи нового звучання [7]. Ці рішення народилися в галузі цілісної науково-дослідної роботи кафедри архітектури Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, в рамках Грантової угоди № 101084975 – Revitalization та Європейський Союз. Тут архітектура мислиться не як втручання, а як слухання простору, не зміна музею, а його внутрішнє розкриття, коли мова сучасності виявляє, а не приховує, незримі можливості спадку, перспективи майбутнього, які проказують крізь час (іл. 3).

**Іл. 3. Скло рух відкриває... Орнамент пам'ять
тримає... (проект кафедри архітектури
ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького)**

Архітектурно-будівельні рішення постають як переклад – з мови історико-етнографічного середовища на мову сучасної просторової свідомості. Етномодерн тут – це стан душі, точка рівноваги між пам'яттю та новим подихом форми.

Ревіталізація планування виникає як етика простору [8]. Те, що було жорстким, стає плинним, у котрому безбар'єрний рух перемінюється на відкритість. Виставкові маршрути, зонування та безбар'єрність тут – це не технічні рішення, а спосіб повернути відвідувачу право на власну траєкторію бачення.

Музей перестає бути послідовністю залів – він стає відкритою системою досвіду, де сприйняття щоразу збирається заново.

Дизайн середовища – це спосіб мислення музею. Матеріал, колір і текстура тут – не декор, а мова, що підсилює голос експонату [6]. У музеї «Бойківщина» естетика розкривається як пам'ять матерії, як безмежність народної конфігурації, де історія та етнографія перекладаються в сьогодення без нав'язування першопричини... (іл. 4).

Іл. 4. Сходи й ліфт – не просто зліт, це простір, де зникає світ межі й гніт (проект кафедри архітектури ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького)

В епоху цифрової наявності обшир вже не є просто фізичним, він стає інтерфейсом мудрості [9;10]

Інновація – це застосування, розширення історико-етнографічного середовища архітектури та будівництва. Інтерактивність, навігація, цифрові екрани – це технології, нові траєкторії розуміння, які змінюють експозицію на відкритому для кожного відвідувача. Доповнена реальність – це не ілюзія, а продовження присутності. Тут річ починає говорити, а тиша набуває наративів... (іл. 5, 6).

Рубіж музею розчиняється: експонат перестає бути об'єктом і стає подією, що триває в просторі досвіду [11; 12]. Цифрове

Іл. 5. Пам'ять, що оживає.

Іл. 6. Простір, що постає... Авторська інтерпретація С. Пісьо в контексті дослідження

доповнює матеріальне, підкреслюючи його. Осередок виникає та виростає у шарах сприйняття. Музей постає як голосова систематичність реальностей, у якій віртуальне та фізичне не конкурують, а ведуть обопільно одне одного в цілісності.

Висновки. Ревіталізація музею «Бойківщина» постає як акт збирання часу в цілісність досвіду. Проектно-дослідницька робота відділу посвідчує: оновлення фасадів, простору та цифрових шарів – це не модернізація конфігурації, а повернення сенсу до видимої реальності [2; 5; 6; 9; 10].

Музей майбутнього перестане бути місцем зберігання та стане станом споглядання – місцем, де пам'ять наближається до взаємодії. Споглядаючи музейний простір та входячи у нього як живий об'єкт часу. Середовище є провідним, відкриваючим та рефлексивним. Саме тут поєднуються об'єктивне та цифрове, аура та інтерфейс, орнамент та посвіт. Минуле дихає разом із сучасністю, утворюючи багатопланову присутність навіку. І акурат отутечки музей переходить жити об'єктом – він стає ходом пам'яті, що здійснюється тут і теперечки.

Література:

1. Кирчів Р. Бойківщина: етнокультурний портрет регіону. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2004. 224 с.
2. Івашко Ю. Філософське значення і передумови виникнення наукової реставрації пам'яток архітектури і мистецтва. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2006. Вип. 16. С. 15–22.
3. Пісьо С.Я., Дудяк Н. В., Марусяк В.С. «Самбір – осердя Бойківщини: архітектури, історії та сучасності традиції...». *Збірник матеріалів конференції "The current stage of development of scientific and technological progress '2026"*. Germany. No 43 on February 20, 2026, С. 97–103. URL: <https://www.proconference.org/index.php/gec/issue/view/gec43-00> (дата звернення: 16.04.2026).
4. Історико-етнографічний музей «Бойківщина» у Самборі. Каталог фондів. Самбір, 2018. С. 7–56.
5. Вечерський В.В. Ревіталізація. Архітектура: короткий словник-довідник. Київ в: Будівельник, 1995. С. 250–251.
6. Шамагалю Р.Т. Дизайн середовища: теорія та практика. Львів : Сполом; 2012. 256 с.

7. Сарана В.Ю., Пісьо С.Я. Ревіталізація предметно-просторового середовища історичних міст. *Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Проблеми ревіталізації та гуманізації предметно-просторового середовища повоєнної України»*. ЛНУП. 25–26 квітня 2024 року. С. 16–18. URL: <https://lnup.edu.ua/uk/7323> (дата звернення: 16.04.2026).

8. Степанюк А.В., Кюнцлі Р.В. Проблеми ревіталізації об'єктів предметно-просторового середовища та сучасного будівництва в історичній частині малих міст. 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/1yNn_d-7YoPLSfQgR6YMrHwEW7M1AwzOU/view (дата звернення: 16.04.2026).

9. Marty, P.F., Jones, K.B., Eds. *Museum Informatics: People, Information, and Technology in Museums*. Routledge : New York, 2008.

10. Sandvik K. Ross Parry (ed.): *Museums in a Digital Age*. London & New York : Routledge. 2010. *MedieKultur: Journal of Media and Communication Research*, 2011. 27(50), 8 p. DOI: <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v27i50.5245>

11. Pujol-Tost L. Digital technologies and museums: Vol. 34, No. 3. New ways of experiencing cultural heritage. *Museum Management and Curatorship*, 2019. 34(3), 245–263.

12. Sylaiou S., Mania K., Karoulis A., White M. Exploring the relationship between presence and enjoyment in a virtual museum. *International Journal of Human-Computer Studies*. 2010. Vol. 68, Issue 5. P. 243–253. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2009.11.002>

References:

1. Kyrchiv, R. (2004). *Boikivshchyna: etnokulturnyi portret rehionu* [Boykivshchyna: ethnocultural portrait of the region]. Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy [in Ukrainian].

2. Ivashko, Yu. (2006). Filosofske znachennia i peredumovy vynyknennia naukovoї restavratsii pamiatok arkhitektury i mystetstva [Philosophical significance and prerequisites for the emergence of scientific restoration of architectural and art monuments]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, (16), 15–22 [in Ukrainian].

3. Pizio, S. Ya., Dudyak, N.V., Marusiak, V.S. (2026). «Sambir – oserdia Boikivshchyny: arkhitektury, istoriyi ta suchasnist tradytsii...» ["Sambir – the core of Boykivshchyna: architecture, history and modernity of traditions..."]. *Zbirnyk materialiv konferentsii "The current stage of development of scientific and technological progress '2026"*, (43), 97–103. Retrieved from: <https://www.proconference.org/index.php/gec/issue/view/gec43-00> [in Ukrainian].

4. *Istoryko-etnohrafichni muzei «Boikivshchyna» u Sambori. Katalog fondiv* [Historical and Ethnographic Museum "Boykivshchyna" in Sambir. Catalog of funds] (2018). Sambir. [in Ukrainian].

5. Vecherskyi, V.V. (1995). *Revitalizatsiia. Arkhitektura: korotkyi slovnyk-dovidnyk* [Revitalization. Architecture: a short dictionary-reference book]. Budivelnyk. [in Ukrainian].

6. Shmahalo, R.T. (2012). *Dyizain seredovyshcha: teoriia ta praktyka* [Environmental design: theory and practice]. Spolom. [in Ukrainian].

7. Sarana, V.Yu., Pizio, S.Ya. (2024). *Revitalizatsiia predmetno-prostorovoho seredovyshcha istorychnykh mist* [Revitalization of the object-spatial environment of historical cities]. *Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii «Problemy revitalizatsii ta humanizatsii predmetno-prostorovoho seredovyshcha povoiennoi Ukrainy»*. LNUP. Pp. 16–18. Retrieved from: <https://lnup.edu.ua/uk/7323> [in Ukrainian].

8. Stepaniuk, A.V., Kiuntli, R.V. (2023). *Problemy revitalizatsii obektiv predmetno-prostorovoho seredovyshcha ta suchasnoho budivnytstva v istorychnii chastyni malykh mist* [Problems of revitalization of objects of the object-spatial environment and modern construction in the historical part of small towns]. Retrieved from: https://drive.google.com/file/d/1yNn_d-7YoPLSfQgR6YMrHwEW7M1AwzOU/view [in Ukrainian].

9. Marty, P.F., & Jones, K.B. (Eds.). (2008). *Museum Informatics: People, Information, and Technology in Museums*. Routledge.

10. Sandvik, K. (2011). Ross Parry (ed.): *Museums in a Digital Age*. London & New York: Routledge. 2010. *MedieKultur: Journal of Media and Communication Research*, 27(50), 8 p. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v27i50.5245>

11. Pujol-Tost, L. (2019). Digital technologies and museums: New ways of experiencing cultural heritage. *Museum Management and Curatorship*, 34(3), 245–263.

12. Sylaiou, S., Mania, K., Karoulis, A., & White, M. (2010). Exploring the relationship between presence and enjoyment in a virtual museum. *International Journal of Human-Computer Studies*, 68(5), 243–253.

Дата першого надходження статті до видання: 29.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)